Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (ceturtā palāta)

2024. gada 19. decembrī*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – LES 19. panta 1. punkta otrā daļa – Efektīva tiesību aizsardzība tiesā jomās, uz kurām attiecas Savienības tiesības – Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. panta otrā daļa – Piekļuve neatkarīgai un objektīvai tiesai – Dalībvalsts atbildība par privātpersonām nodarītajiem zaudējumiem Savienības tiesību pārkāpuma dēļ – Tās valsts tiesas pieļauts pārkāpums, kura pievienotās vērtības nodokļa (PVN) jomā pieņem nolēmumu pēdējā instancē – Tās tiesas jurisdikcija, kura pieņem nolēmumu pēdējā instancē un kurai ir atbildētājas statuss lietā – Iztiesāšanas sastāvs

Lietā C-369/23

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Varhoven administrativen sad* (Augstākā administratīvā tiesa, Bulgārija) iesniegusi ar 2023. gada 9. jūnija lēmumu un kas Tiesā reģistrēts 2023. gada 9. jūnijā, tiesvedībā

"Vivacom Bulgaria" EAD

pret

Varhoven administrativen sad,

Natsionalna agentsia za prihodite,

TIESA (ceturtā palāta)

šādā sastāvā: Tiesas priekšsēdētājs K. Lēnartss [*K. Lenaerts*], kas pilda ceturtās palātas priekšsēdētāja pienākumus, trešās palātas priekšsēdētājs K. Likurgs [*C. Lycourgos*] (referents), tiesneši S. Rodins [*S. Rodin*], J. Pasers [*J. Passer*] un O. Spinjana-Matei [*O. Spineanu-Matei*],

ģenerāladvokāte: T. Čapeta [*T. Ćapeta*],

sekretārs: A. Kalots Eskobars [*A. Calot Escobar*],

ņemot vērā rakstveida procesu,

ņemot vērā apsvērumus, ko snieguši:

– "*Vivacom Bulgaria*" *EAD* vārdā – *S. Kostov* un *S. Yordanova*, *advokati*,

* Tiesvedības valoda – bulgāru.

– *Varhoven administrativen sad* vārdā – *A. Adamova-Petkova*, *T. Kutsarova-Hristova* un *M. Semov*,

– Bulgārijas valdības vārdā – *T. Mitova* un *R. Stoyanov*, pārstāvji,

– Eiropas Komisijas vārdā – *K. Herrmann* un *E. Rousseva*, kā arī *P. J. O. Van Nuffel*, pārstāvji,

noklausījusies ģenerāladvokātes secinājumus 2024. gada 11. jūlija tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt LES 19. panta 1. punkta otro daļu un Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – "Harta") 47. pantu.

2 Šis lūgums iesniegts saistībā ar tiesvedību starp "*Vivacom Bulgaria" EAD*, no vienas puses, un *Varhoven administrativen sad* (Augstākā administratīvā tiesa, Bulgārija) un *Natsionalna agentsia za prihodite* (Valsts ieņēmumu aģentūra, Bulgārija; turpmāk tekstā – "*NAP*"), no otras puses, par tā kaitējuma atlīdzību, kurš *Balgarska telekomunikatsionna kompania EAD* (turpmāk tekstā – "*BTK*"), kas šobrīd ir *Vivacom Bulgaria*, esot nodarīts Savienības tiesību pārkāpuma dēļ.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

3 LES 19. panta 1. punkta otrajā daļā noteikts:

"Dalībvalstis nodrošina tiesību aizsardzības līdzekļus, kas ir pietiekami efektīvi tiesiskās aizsardzības nodrošināšanai jomās, uz kurām attiecas Savienības tiesības."

4 Hartas 47. pantā paredzēts:

"Ikvienai personai, kuras tiesības un brīvības, kas garantētas Savienības tiesībās, tikušas pārkāptas, ir tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību, ievērojot nosacījumus, kuri paredzēti šajā pantā.

Ikvienai personai ir tiesības uz taisnīgu, atklātu un laikus veiktu lietas izskatīšanu neatkarīgā un objektīvā, tiesību aktos noteiktā tiesā. Ikvienai personai ir iespējas saņemt konsultāciju, aizstāvību un pārstāvību.

Juridiskā palīdzība tiek sniegta tiem, kam nav pietiekamu līdzekļu, ciktāl šī palīdzība ir nepieciešama, lai nodrošinātu efektīvu tiesiskuma īstenošanu."

Bulgārijas tiesības

Administratīvā procesa kodekss

5 *Administrativnoprotsesualen kodeks* (Administratīvā procesa kodekss), redakcijā, kas piemērojama pamatlietā (2019. gada 29. novembra *DV* Nr. 94; turpmāk tekstā – "Administratīvā procesa kodekss"), 1. panta 3. punkts formulēts šādi:

"Šis kodekss regulē kārtību, kādā atlīdzināmi zaudējumi, kas radušies administratīvo iestāžu un to darbinieku prettiesisku aktu, darbības vai bezdarbības dēļ, kā arī zaudējumi, ko radījusi administratīvo tiesu un *Varhoven administrativen sad* (Augstākā administratīvā tiesa) tiesas darbība."

6 Šī kodeksa 128. panta 1. punkta 6. apakšpunkta redakcija ir šāda:

"Administratīvajām tiesām ir piekritīgas visas lietas, kas saistītas ar prasībām par tādu zaudējumu atlīdzību [..], kurus radījusi administratīvo tiesu un *Varhoven administrativen sad* (Augstākā administratīvā tiesa) tiesas darbība."

7 Minētā kodeksa 203. pantā noteikts:

"(1) Prasības par tādu zaudējumu atlīdzību, kas iedzīvotājiem vai juridiskām personām nodarīti administratīvo iestāžu un to darbinieku prettiesisku aktu, darbību vai bezdarbības dēļ, izskata saskaņā ar šajā nodaļā paredzēto procedūru.

(2) Šajā kodeksā nereglamentētos jautājumus par finansiālo atbildību saskaņā ar 1. punktu regulē *zakon za otgovornostta na darzhavata i obshtinite za vredi* [(Likums par valsts un pašvaldību atbildību par nodarītajiem zaudējumiem (1988. gada 5. augusta *DV* Nr. 60))] vai *zakon za izpalnenie na nakazaniyata i zadarzhaneto pod strazha* [(Likums par sodu izpildi un pirmstiesas apcietinājumu (2009. gada 3. aprīļa *DV* Nr. 25))].

(3) Šī nodaļa attiecas arī uz prasībām par tādu zaudējumu atlīdzību, kas nodarīti pietiekami būtiska Savienības tiesību pārkāpuma dēļ, savukārt finansiālo atbildību un prasības pieņemamību regulē noteikumi par valsts ārpuslīgumisko atbildību par Savienības tiesību pārkāpumu."

Likums par valsts un pašvaldību atbildību par nodarītajiem zaudējumiem

8 *Zakon za otgovornostta na darzhavata i obshtinite za vredi* (Likums par valsts un pašvaldību atbildību par nodarītajiem zaudējumiem), tā redakcijā, kas piemērojama pamatlietā (2019. gada 29. novembra *DV* Nr. 94; turpmāk tekstā – "Likums par valsts un pašvaldību atbildību par nodarītajiem zaudējumiem"), 2.c pants formulēts šādi:

"(1) Ja zaudējumi radušies pietiekami būtiska Savienības tiesību pārkāpuma dēļ, tiesas attiecīgās prasības izskata atbilstoši:

1. Administratīvā procesa kodeksam – saistībā ar zaudējumiem [..], ko radījusi administratīvo tiesu un *Varhoven administrativen sad* [(Augstākā administratīvā tiesa)] darbība;

2. Civilprocesa kodeksam – citos 1. punktā [..] neminētos gadījumos.

(2) Gadījumos, kad 1. punktā paredzētā prasība ir vērsta pret vairākiem atbildētājiem un viena no procesa pusēm ir administratīvā tiesa, *Varhoven administrativen sad* [(Augstākā administratīvā tiesa)] vai juridiska persona, un prasība ir saistīta ar zaudējumiem, kas nodarīti administratīvas darbības laikā vai saistībā ar to, prasību izskata saskaņā ar Administratīvā procesa kodeksa noteikumiem."

Pamatlieta un prejudiciālais jautājums

9 *BTK Mobile EOOD*, kuras tiesību pārņēmēja ir *BTK*, 2007. un 2008. gadam divām Rumānijas sabiedrībām izsniedza rēķinus par telekomunikāciju pakalpojumu priekšapmaksas karšu un kuponu nodrošināšanu. Šajos rēķinos šie darījumi tika uzskatīti par tādu pakalpojumu sniegšanu, kuru sniegšanas vieta ir Rumānijā un kuri tādēļ nebija apliekami ar pievienotās vērtības nodokli (PVN) Bulgārijā.

10 *NAP* 2012. gada 20. jūnijā izsniedza *BTK* grozītu nodokļu aprēķinu, ar kuru tika konstatēts PVN parāds, kas atbilst minētajiem rēķiniem. Tās ieskatā attiecīgie darījumi bija jākvalificē kā tādi pakalpojumi, kuru sniegšanas vieta ir Bulgārijā un kuri tādēļ bija apliekami ar nodokli šajā dalībvalstī.

11 Ar 2013. gada 22. novembra spriedumu, ko papildina 2014. gada 28. janvāra spriedums, *Administrativen sad Sofia grad* (Sofijas pilsētas Administratīvā tiesa, Bulgārija) atstāja spēkā šo grozīto nodokļu aprēķinu attiecībā uz taksācijas periodiem no 2007. gada decembra līdz 2008. gada jūnijam, vienlaikus atzīstot, ka attiecīgie darījumi ir preču piegāde, kuras izpildes vieta ir Bulgārijā. Ar 2014. gada 16. decembra spriedumu, kas stājies spēkā, *Varhoven administrativen sad* (Augstākā administratīvā tiesa) pilnībā apstiprināja pirmās instances tiesas spriedumu.

12 Ar 2019. gada 12. decembrī *Administrativen sad Sofia grad* (Sofijas pilsētas Administratīvā tiesa) celto prasību pret *NAP* un *Varhoven administrativen sad* (Augstākā administratīvā tiesa) *BTK*, pamatojoties uz Likuma par valsts un pašvaldību atbildību par nodarītajiem zaudējumiem 2.c pantu, lasot to kopsakarā ar LES 4. panta 3. punktu, lūdza piešķirt zaudējumu atlīdzību, kas atbilst saskaņā ar grozīto nodokļa aprēķinu iekasētajai summai, kopā ar likumiskajiem procentiem par kopējo summu 1 808 638,32 Bulgārijas levas (BGN) (aptuveni 925 000 EUR). Šī sabiedrība arī lūdza piemērot likumiskos procentus daļai no šīs summas par laikposmu no prasības celšanas dienas līdz galīgā nolēmuma pieņemšanai par tās prasību.

13 Šīs summas atbilst kaitējumam, kas radies tādēļ, ka *NAP* un *Varhoven administrativen sad* (Augstākā administratīvā tiesa) ir pietiekami būtiski pārkāpušas atsevišķas normas Padomes Direktīvā 2006/112/EK (2006. gada 28. novembris) par kopējo pievienotās vērtības nodokļa sistēmu (OV 2006, L 347, 1. lpp.), tās redakcijā, kas bija piemērojama no 2007. gada decembra līdz 2008. gada jūnijam (turpmāk tekstā – "PVN direktīva"), atbilstoši tam, kā Tiesa šīs normas ir interpretējusi 2012. gada 3. maija spriedumā *Lebara* (C-520/10, EU:C:2012:264).

14 Ar 2022. gada 18. aprīļa spriedumu *Administrativen sad Sofia grad* (Sofijas pilsētas Administratīvā tiesa) *BTK* prasību noraidīja, tostarp nospriežot, ka ne *NAP*, ne *Varhoven administrativen sad* (Augstākā administratīvā tiesa) nav būtiski pārkāpušas Savienības tiesības. *NAP* attiecīgos darījumus esot pamatoti kvalificējusi kā pakalpojumu sniegšanu un neesot pārkāpusi Savienības tiesības, uzskatot, ka nav izpildīts viens no nosacījumiem, lai šo pakalpojumu sniegšanas vietu varētu noteikt dalībvalstī, kas nav Bulgārijas Republika, proti, nosacījums, ka priekšapmaksas kartes un kuponus ir iegādājušies šādā dalībvalstī iedibināti nodokļu maksātāji.

15 *Administrativen sad Sofia grad* (Sofijas pilsētas Administratīvā tiesa) arī atzina – tas, ka *Varhoven administrativen sad* (Augstākā administratīvā tiesa) attiecīgos darījumus kvalificēja kā preču piegādi, nevis pakalpojumu sniegšanu, ir pretrunā PVN direktīvai un 2012. gada 3. maija spriedumam *Lebara* (C-520/10, EU:C:2012:264). Tomēr neatkarīgi no šīs kļūdas – par grozīto nodokļa aprēķinu celtajai prasībai nevarēja būt cits iznākums, jo nebija pierādīts, ka priekšapmaksas karšu un kuponu saņēmēji patiešām bija citā dalībvalstī iedibināti nodokļu maksātāji. Tāpat *Varhoven administrativen sad* (Augstākā administratīvā tiesa) esot pamatoti konstatējusi, ka apstākļi lietā, kurā taisīts 2012. gada 3. maija spriedums *Lebara* (C-520/10, EU:C:2012:264), un apstākļi, kādēļ *NAP* pieņēma attiecīgo grozošo nodokļa aprēķinu, nav identiski.

16 *BTK* vērsās *Varhoven administrativen sad* (Augstākā administratīvā tiesa) ar kasācijas sūdzību, lūdzot atcelt pirmās instances tiesas 2022. gada 18. aprīļa spriedumu, kurā esot pieļauts materiālo tiesību pārkāpums, būtisks procesuālo noteikumu pārkāpums un nav norādīts pamatojums. *BTK* it īpaši norāda, ka Savienības tiesību pārkāpums, kas radies tādēļ, ka *Varhoven administrativen sad* (Augstākā administratīvā tiesa) ir kļūdaini kvalificējusi attiecīgos darījumus, izriet no pārkāpuma procedūras EU Pilot 8498/1/TAXU, kuru Eiropas Komisija sākusi pret Bulgārijas Republiku. Šis pārkāpums, kas radies tādēļ, ka acīmredzami nav ievērota Tiesas judikatūra, esot pietiekami būtisks, ņemot vērā 2006. gada 13. jūnija sprieduma *Traghetti del Mediterraneo* (C-173/03, EU:C:2006:391) 43. punktā minētos kritērijus.

17 Šajā kontekstā *BTK* lūdza *Varhoven administrativen sad* (Augstākā administratīvā tiesa), kas ir iesniedzējtiesa, vērsties Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu. Šī lietas puse atzīst, ka minētās tiesas iztiesāšanas sastāvs, kurš izskata pamatlietu, nav tas pats iztiesāšanas sastāvs, kurš taisīja šī sprieduma 11. punktā minēto 2014. gada 16. decembra spriedumu. Tomēr pastāvot pamatotas šaubas par visu šīs tiesas iztiesāšanas sastāvu objektivitāti, jo šī tiesa bija atbildētāja pirmajā instancē un jau bija paudusi viedokli, ka pret to celtā prasība ir nepieņemama vai katrā ziņā nepamatota.

18 Iesniedzējtiesa, norādot, ka *BTK* nav izvirzījusi konkrētus argumentus par iztiesāšanas sastāva subjektīvo vai objektīvo objektivitāti, uzskata, ka tai ir nepieciešami skaidrojumi par tās kompetenci izskatīt pamatlietu, pirms tā var lemt par to pēc būtības.

19 Šī tiesa uzsver, ka, ņemot vērā administratīvo strīdu īpatnības, Bulgārijas likumdevējs ir noteicis, ka prasības par tādu zaudējumu atlīdzību, kas izriet no administratīvo tiesu un *Varhoven administrativen sad* (Augstākā administratīvā tiesa) darbības, ietilpst administratīvo tiesu kompetencē, kuru gadījumā tiesa, kas pieņem nolēmumu pēdējā instancē, ir iesniedzējtiesa. Minētā tiesa jautā, vai šis regulējums atbilst prasībām, kas paredzētas LES 19. panta 1. punkta otrajā daļā, kurā nostiprināta efektīva tiesību aizsardzība tiesā jomās, uz ko attiecas Savienības tiesības, un Hartas 47. panta otrajai daļai, kurā noteikta prasība par lietas izskatīšanu neatkarīgā un objektīvā tiesā.

20 Eiropas Cilvēktiesību tiesas atbilstošā judikatūra saistībā ar prasībām, kas celtas pret Bulgārijas Republiku, neļaujot galīgi noteikt, vai tiesa var izskatīt prasību, kurā tā ir atbildētāja, nepārkāpjot 1950. gada 4. novembrī Romā parakstītās Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk tekstā – "ECPAK") 6. panta 1. punktu.

21 Tādējādi iesniedzējtiesa norāda, ka Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2008. gada 10. aprīļa spriedumā *Mihalkov* pret Bulgāriju (CE:ECHR:2008:0410JUD006771901) un 2018. gada 5. aprīļa spriedumā *Boyan Gospodinov* pret Bulgāriju (CE:ECHR:2018:0405JUD002841707) šī tiesa ir konstatējusi

ECPAK 6. panta 1. punkta pārkāpumu tādu prasību sakarā ar atbildību gadījumā, kas celtas pret valsti saistībā ar tiesas darbību – ņemot vērā tiesnešu profesionālo piesaisti šai tiesai, kura ir viena no lietas pusēm, un apstākli, ka piešķiramā atlīdzība jāsedz no attiecīgās tiesas budžeta.

22 Savukārt Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2013. gada 18. jūnija spriedumos *Valcheva* un *Abrashev* pret Bulgāriju (CE:ECHR:2013:0618DEC000619411), kā arī *Balakchiev* u.c. pret Bulgāriju (CE:ECHR:2013:0618DEC006518710) šī tiesa secināja, ka ECPAK nav pārkāpta, jo atlīdzība par zaudējumiem, ko radījusi katras konkrētās tiesas darbība, tiks izmaksāta no attiecīgās tiesas konkrēta budžeta posteņa.

23 Iesniedzējtiesa ir precizējusi, ka šajā lietā budžeta noteikumi, kas piemērojami iespējamo zaudējumu atlīdzībai pēc nolēmuma pamatlietā pieņemšanas, ir analoģiski tiem, kuri aprakstīti iepriekšējā punktā minētajās lietās, un ka Augstākā tieslietu padome pēc attiecīgās tiesas lūguma vajadzības gadījumā var palielināt atlīdzības samaksai paredzētos tiesu budžetus. Tādējādi tiesnešu atalgojums un nodarbinātības nosacījumi tiesā nav atkarīgi no zaudējumiem, kas tai, iespējams, jāatlīdzina.

24 Šādos apstākļos *Varhoven administrativen sad* (Augstākā administratīvā tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādu prejudiciālu jautājumu:

“Vai LES 19. panta 1. punkta otrā daļa un [Hartas] 47. pants pieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu kā [Likuma par valsts un pašvaldību atbildību par nodarītajiem zaudējumiem] 2.c panta 1. punkta 1. apakšpunkts, skatot to kopsakarā ar [Administratīvā procesa kodeksa] 203. panta 3. punktu un 128. panta 1. punkta 6. apakšpunktu un saskaņā ar kuru prasība atlīdzināt zaudējumus, kas radušies *Varhoven administrativen sad* (Augstākā administratīvā tiesa) izdarīta Savienības tiesību pārkāpuma dēļ – un šajā prasībā šī tiesa ir atbildētāja –, pēdējā instancē ir jāizskata minētajai tiesai?”

Par prejudiciālo jautājumu

25 Uzdodot prejudiciālo jautājumu, iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai LES 19. panta 1. punkta otrā daļa un Hartas 47. panta otrā daļa jāinterpretē tādējādi, ka tie nepieļauj valsts tiesisko regulējumu, atbilstoši kuram tiesa, izvērtējot kasācijas sūdzību, pēdējā instancē izskata lietu par valsts atbildību, kas izriet no apgalvota Savienības tiesību pārkāpuma, kurš pieļauts šīs tiesas taisīta sprieduma dēļ, un šajā lietā pēdējai minētajai tiesai ir atbildētājas statuss.

26 Šajā ziņā jāatgādina, pirmkārt, ka saskaņā ar LES 19. panta 1. punkta otro daļu dalībvalstīm jānodrošina tiesību aizsardzības līdzekļi, kas ir pietiekami efektīvi tiesiskās aizsardzības nodrošināšanai tiesību subjektiem jomās, uz kurām attiecas Savienības tiesības, citstarp PVN tiesības, kas ir pamatlietā aplūkotā joma.

27 Otrkārt, jānorāda, ka Hartas 47. panta otrā daļa, kurā citstarp noteiktas pamattiesības uz lietas izskatīšanu neatkarīgā un objektīvā tiesā, atbilstoši tās 51. panta 1. punktam ir piemērojama dalībvalstīm, kad tās īsteno Savienības tiesības. Tā tas ir šajā gadījumā, jo pamatlieta skar valsts atbildību par apgalvoto PVN direktīvas pārkāpumu.

28 Tā kā Hartā ir ietvertas tiesības, kuras atbilst ECPAK garantētajām tiesībām, Hartas 52. panta 3. punkta mērķis ir nodrošināt nepieciešamo saskaņotību starp tajā ietvertajām tiesībām un atbilstošajām ECPAK garantētajām tiesībām, tomēr negatīvi neietekmējot Savienības tiesību

autonomiju. Saskaņā ar Paskaidrojumiem attiecībā uz Pamattiesību hartu (OV 2007, C 303, 17. lpp.) Hartas 47. panta otrā daļa atbilst ECPAK 6. panta 1. punktam. Tādējādi Tiesai jāgādā, lai tās šobrīd izskatāmajā lietā veiktā interpretācija nodrošinātu aizsardzības līmeni, kas atbilst ECPAK 6. panta 1. punktā garantētajam, kā to interpretējusi Eiropas Cilvēktiesību tiesa (spriedums, 2024. gada 11. jūlijs, *Hann-Invest* u.c., C-554/21, C-622/21 un C-727/21, EU:C:2024:594, 46. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).

29 Tāpat jāatgādina, ka prasība par tiesu neatkarību, kas nesaraujami saistīta ar tiesas spriešanu, ietilpst to tiesību uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā un tiesību uz lietas taisnīgu izskatīšanu saturā, kurām ir kardināla nozīme kā garantijai visu to tiesību aizsardzībai, kas tiesību subjektiem izriet no Savienības tiesībām, un dalībvalstu kopējo vērtību, kuras izklāstītas LES 2. pantā, citstarp tiesiskuma vērtības, saglabāšanai (spriedums, 2024. gada 11. jūlijs, *Hann-Invest* u.c., C-554/21, C-622/21 un C-727/21, EU:C:2024:594, 49. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).

30 Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru šai neatkarības prasībai ir divi aspekti. Pirmais – ārējais – aspekts ietver prasību, lai attiecīgā struktūra pildītu savas funkcijas pilnīgi autonomi, nebūdama pakļauta nekādai hierarhiskai saiknei vai subordinācijai attiecībā pret kādu un nesaņemot jebkādas izcelsmes rīkojumus vai instrukcijas, tādējādi būdama aizsargāta pret ārēju iejaukšanos vai spiedienu, kas var nelabvēlīgi ietekmēt tās locekļu spriešanas neatkarību un ietekmēt viņu lēmumus (spriedums, 2024. gada 11. jūlijs, *Hann-Invest* u.c., C-554/21, C-622/21 un C-727/21, EU:C:2024:594, 50. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).

31 Otrais – iekšējais – aspekts ir saistīts ar "objektivitātes" jēdzienu un attiecas uz to, ka tiek saglabāta vienāda attieksme pret lietas dalībniekiem un to attiecīgajām interesēm saistībā ar strīda priekšmetu. Šajā aspektā jāievēro objektivitāte un, izņemot stingru tiesību normu piemērošanu, jābūt absolūtai neieinteresētībai strīda atrisinājumā (spriedums, 2024. gada 11. jūlijs, *Hann-Invest* u.c., C-554/21, C-622/21 un C-727/21, EU:C:2024:594, 51. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).

32 Tādējādi atbilstoši Savienības tiesībās prasītajām neatkarības un objektivitātes garantijām ir nepieciešams, lai pastāvētu tiesību normas, kas tiesību subjektiem ļauj kliedēt jebkādas pamatotas šaubas par minētās struktūras ārēju neietekmējamību un tās neitralitāti attiecībā uz tajā izvērtējamajām interesēm (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2024. gada 8. maijs, *Asociația "Forumul judecătorilor din România"* (Tiesnešu apvienība), C-53/23, EU:C:2024:388, 51. punkts un tajā minētā judikatūra).

33 Runājot par "objektivitātes" nosacījumu ECPAK 6. panta 1. punkta izpratnē, tā objektīvais vērtējums, kam vienīgajam ir nozīme šajā lietā saistībā ar iesniedzējtiesas jautājumiem, ietver nepieciešamību noskaidrot, vai šī iestāde, it īpaši ņemot vērā tās sastāvu, ir sniegusi pietiekamas garantijas, kuras izslēdz jebkādas pamatotas šaubas par tās objektivitāti. Tādējādi jānosaka, vai neatkarīgi no tiesnešu personīgās rīcības pastāv konkrēti pārbaudāmi fakti, kuri ļauj šaubīties par viņu objektivitāti. Šajā ziņā pat uztverei var būt nozīme. Saskaņā ar Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūru, lai spriestu par to, vai ir iemesli šaubīties, vai šīs neatkarības un objektivitātes prasības ir izpildītas konkrētajā lietā, lietas pušu viedokļi tiek ņemti vērā, tomēr tiem nav izšķirošas lomas. Noteicošais elements ir tas, vai attiecīgā izpratne var tikt uzskatīta par objektīvi pamatotu (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2019. gada 19. novembris, A. K. u.c. (Augstākās tiesas Disciplinārlietu palātas neatkarība), C-585/18, C-624/18 un C-625/18, EU:C:2019:982, 128. un 129. punkts, kā arī tajos minētā judikatūra).

34 Ņemot vērā tieši šo judikatūru, jāizvērtē konkrētais gadījums, par ko ir Tiesai uzdotais jautājums, proti, tādas tiesas gadījums, kas, izvērtējot kasācijas sūdzību, pēdējā instancē izskata lietu par valsts atbildību, kura izriet no apgalvota Savienības tiesību pārkāpuma, kas pieļauts šīs tiesas taisīta sprieduma dēļ, un šajā lietā šai pēdējai minētajai tiesai ir atbildētājas statuss.

35 Šajā ziņā jānorāda, pirmkārt, ka attiecīgās atbildības princips nozīmē nevis tiesneša personīgo atbildību, bet gan valsts atbildību. Iespējamība, ka ar zināmiem nosacījumiem var iestāties valsts atbildība par tiesu nolēmumiem, kas ir pretrunā Savienības tiesībām, neietver īpašu risku, ka tiks apšaubīta tādas tiesas neatkarība, kura lemj pēdējā instancē (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2003. gada 30. septembris, *Köbler*, C-224/01, EU:C:2003:513, 42. punkts).

36 Tiesa tāpat ir atgādinājusi – ja nav attiecīga Savienības tiesiskā regulējuma, katras dalībvalsts tiesību sistēmā jānosaka kompetentās tiesas un jāreglamentē tiesvedības procesuālā kārtība, lai nodrošinātu to tiesību aizsardzību, ko tiesību subjektiem piešķir Savienības tiesības. Tā kā dalībvalstīm katrā atsevišķā gadījumā jānodrošina no Savienības tiesību sistēmas izrietošo tiesību efektīva aizsardzība, Tiesa nevar iesaistīties to kompetences problēmu risināšanā, kuras var rasties valsts tiesiskajā kārtībā saistībā ar tādu tiesisko situāciju kvalifikāciju, kas ir balstītas uz Savienības tiesībām (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2003. gada 30. septembris, *Köbler*, C-224/01, EU:C:2003:513, 46. un 47. punkts, kā arī tajos minētā judikatūra).

37 Tādēļ dalībvalstij principā nav liegts noteikt tiesu, kurai, izvērtējot kasācijas sūdzību, ir kompetence pēdējā instancē lemt par valsts atbildību par zaudējumiem, kas privātpersonām nodarīti tādu Savienības tiesību pārkāpumu dēļ, kuri attiecīgā gadījumā izriet no kāda šīs tiesas sprieduma, ja vien ir veikti pasākumi, lai nodrošinātu šīs tiesas neatkarību un objektivitāti šī sprieduma 30.–33. punktā minētās judikatūras izpratnē.

38 Otrkārt, attiecībā uz to, ka tādā lietā kā pamatlieta pēdējās instances tiesa kā atbildētāja pirmajā instancē var būt paudusi nostāju par faktu un tiesību jautājumiem, kas ir šīs lietas priekšmets, jānorāda, ka šis procesuālais statuss nevar likt apšaubīt šīs tiesas objektivitāti, ja tā iztiesāšanas sastāva locekļi, kas izskata minēto lietu pēdējā instancē, nekādā veidā nav piedalījušies minētās tiesas aizstāvībā pirmajā instancē.

39 Šajā ziņā – apstāklis, ka Eiropas Savienības Tiesa kā iestāde ir atbildētāja tiesvedībā, nav šķērslis tam, lai Tiesa varētu izskatīt lietu (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2000. gada 25. maijs, *Kögler* /Tiesa, C-82/98 P, EU:C:2000:282, un 2023. gada 4. maijs, KY/Eiropas Savienības Tiesa, C-100/22 P, EU:C:2023:377). Tāpat Hartas 47. panta otrajā daļā paredzētās pamattiesības uz lietas izskatīšanu neatkarīgā un objektīvā tiesā nav pārkāptas gadījumā, ja Tiesa ir tiesu iestāde, kam jāizskata Eiropas Savienības, kuru pārstāv tās iestāde – Eiropas Savienības Tiesa, iesniegta pārsūdzība (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2018. gada 13. decembris, Eiropas Savienība/*Kendrion*, C-150/17 P, EU:C:2018:1014, 36. punkts).

40 Paturot to prātā – ja Eiropas Savienības Tiesas priekšsēdētājs kā šīs iestādes priekšsēdētājs ir pieņēmis lēmumu pārsūdzēt Vispārējās tiesas spriedumu, kas skar minēto iestādi, pretējās puses pamattiesības uz lietas izskatīšanu neatkarīgā un objektīvā tiesā ir uzskatāmas par garantētām tikai tad, ja Tiesas priekšsēdētājs tiesas statusā neiesaistās lietas izskatīšanā tiesā, bet viņa pienākumus pilda priekšsēdētāja vietnieks (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2018. gada 13. decembris, Eiropas Savienība/*Kendrion*, C-150/17 P, EU:C:2018:1014, 38. punkts).

41 Lai arī iesniedzējtiesai – nenoliedzami – jāpārbauda, vai pamatlietā ir ievērots šī sprieduma 38. punktā minētais nosacījums, Tiesa ar LESD 267. pantu ieviestajā tiesu sadarbībā, pamatojoties uz lietas materiāliem, tomēr var sniegt minētajai tiesai Savienības tiesību interpretācijas elementus, kas tai var būt noderīgi, izvērtējot kādas Savienības tiesību normas sekas (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2024. gada 11. jūlijs, *Hann-Invest* u.c., C-554/21, C-622/21 un C-727/21, EU:C:2024:594, 60. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).

42 Šajā lietā, kā norādījusi *Vivacom Bulgaria* un kā izriet no atbildētājas apsvērumiem pamatlietā, *Varhoven administrativen sad* (Augstākā administratīvā tiesa) kā atbildētājas pirmajā instancē nostāju bija paudusi šīs tiesas priekšsēdētāja pilnvarota amatpersona. No Tiesas rīcībā esošajiem lietas materiāliem turpretī neizriet, ka pamatlietu izskatošā iztiesāšanas sastāva locekļiem bija kāda loma *Varhoven administrativen sad* (Augstākā administratīvā tiesa) aizstāvībā. Tomēr iesniedzējtiesai jāpārbauda šī informācija.

43 Šādos apstākļos – ja tie apstiprinātos – *Vivacom Bulgaria* atgādinātā judikatūra – atbilstoši kurai "neatkarības" jēdziens nozīmē, ka attiecīgajai tiesai jābūt trešās personas pozīcijā attiecībā pret iestādi, kura pieņēmusi lēmumu, par ko celta prasība (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2020. gada 21. janvāris, *Banco de Santander*, C-274/14, EU:C:2020:17, 62. punkts, kā arī 2024. gada 7. maijs, *NADA* u.c., C-115/22, EU:C:2024:384, 46. punkts), – neliegtu pēdējās instances tiesai kompetenci izskatīt kasācijas sūdzību lietā, kurā tai ir atbildētājas statuss.

44 Treškārt, par tiesnešu neatkarības un objektivitātes prasību jāatgādina, ka noteikumiem, kas piemērojami tiesnešu statusam un amata pienākumu izpildei, jāļauj izslēgt ne tikai jebkādu tiešu ietekmi, kura izpaužas norāžu veidā, bet arī netiešāku ietekmi, kura varētu iespaidot attiecīgo tiesnešu lēmumus, un tādējādi novērst šķietamo viņu neatkarības vai objektivitātes trūkumu, kas varētu apdraudēt paļāvību, kāda tiesai jārada tiesību subjektiem demokrātiskā sabiedrībā un tiesiskā valstī (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2024. gada 11. jūlijs, *Hann-Invest* u.c., C-554/21, C-622/21 un C-727/21, EU:C:2024:594, 53. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).

45 Šajā ziņā vispirms – no Tiesas rīcībā esošajiem lietas materiāliem neizriet, ka saskaņā ar Bulgārijas tiesisko regulējumu *Varhoven administrativen sad* (Augstākā administratīvā tiesa) tiesnešiem nav garantiju, kas varētu nodrošināt viņu neatkarību un objektivitāti; bet tas jāpārbauda iesniedzējtiesai.

46 Turpinājumā – iesniedzējtiesas nolēmumā norādīts, ka šo tiesnešu atalgojums un nodarbināšanas nosacījumi nav atkarīgi no tā, vai šī tiesa atlīdzinās iespējamos zaudējumus. Šādos apstākļos budžeta noteikumi, kas reglamentē iespējamo zaudējumu atlīdzināšanu pēc nolēmuma pieņemšanas pamatlietā, nevar radīt tiesību subjektiem pamatotas šaubas par šo tiesnešu neatkarību vai objektivitāti.

47 Visbeidzot – ar to vien, ka vairāki tiesas iztiesāšanas sastāvi secīgi izskata lietas par dažādiem juridiskiem jautājumiem, kas izriet no vienas un tās pašas situācijas, nav pietiekami, lai tiesību subjektiem varētu rasties pamatotas šaubas par šīs tiesas neatkarību vai objektivitāti katrā no šīm lietām.

48 Kā ģenerāladvokāte norādījusi secinājumu 39. punktā, no Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2004. gada 29. jūlija sprieduma *San Leonard Band Club* pret Maltu (CE:ECHR:2004:0729JUD007756201) un 2020. gada 7. jūlija sprieduma *Scerri* pret Maltu (CE:ECHR:2020:0707JUD003631818) savukārt

izriet, ka gadījumā, ja tiem pašiem tiesnešiem konkrētā instancē būtu jālemj par to, vai viņi agrākā nolēmumā ir pieļāvuši tiesību interpretācijas vai piemērošanas kļūdas, būtu konstatējams ECPAK 6. panta pārkāpums.

49 Tāpat jāatgādina – Tiesa ir nospriedusi, ka Hartas 47. panta otrajā daļā paredzētās pamattiesības uz lietas izskatīšanu neatkarīgā un objektīvā tiesā ir ievērotas, ja Eiropas Savienības Vispārējā tiesa, izskatot prasību atlīdzināt zaudējumus, kurus radījusi saprātīga lietas izspriešanas termiņa pārsniegšana, lemj par šo prasību citā iztiesāšanas sastāvā, kas ir atšķirīgs no tā, kādā tika izskatīta lieta, kuras izskatīšanas ilgums tiek kritizēts (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2013. gada 26. novembris, *Gascogne Sack Deutschland*/Komisija, C-40/12 P, EU:C:2013:768, 96. punkts, un 2018. gada 13. decembris, Eiropas Savienība/*Kendrion*, C-150/17 P, EU:C:2018:1014, 36. un 37. punkts, kā arī tajos minētā judikatūra).

50 Šajā lietā no iesniedzējtiesas nolēmuma, kā arī no *Vivacom Bulgaria* iesniegtajiem rakstveida apsvērumiem izriet, ka neviens no tā iztiesāšanas sastāva, kurš izskatīja pamatlietu, tiesnešiem nebija tajā iztiesāšanas sastāvā, kas taisīja šīs lietas pamatā esošo spriedumu. Tādējādi – nepastāvot nepieciešamībai Tiesai lemt par to, vai ar Savienības tiesību normām, kuru interpretācija tai tiek lūgta, būtu saderīgi, ka abus iztiesāšanas sastāvus kaut vai tikai daļēji veido vieni un tie paši tiesneši, – pietiek konstatēt, ka pamatlietas apstākļos tiesību subjektiem abu šo iztiesāšanas sastāvu attiecīgā sastāva dēļ nevar rasties pamatotas šaubas par *Varhoven administrativen sad* (Augstākā administratīvā tiesa) neatkarību vai objektivitāti.

51 Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, uz prejudiciālo jautājumu jāatbild, ka LES 19. panta 1. punkta otrā daļa un Hartas 47. panta otrā daļa jāinterpretē tādējādi, ka tie pieļauj valsts tiesisko regulējumu, atbilstoši kuram tiesa, izvērtējot kasācijas sūdzību, pēdējā instancē izskata lietu – kurā šai tiesai ir atbildētājas statuss – par valsts atbildību, kas izriet no apgalvota Savienības tiesību pārkāpuma, kurš pieļauts minētās tiesas taisīta sprieduma dēļ, ja vien valsts tiesiskais regulējums un lietas izskatīšanai veiktie pasākumi ļauj kliedēt jebkādas pamatotas tiesību subjektu šaubas par attiecīgās tiesas neatkarību un objektivitāti.

Par tiesāšanās izdevumiem

52 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība izriet no tiesvedības, kas notiek iesniedzējtiesā, tāpēc tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (ceturtā palāta) nospriež:

LES 19. panta 1. punkta otrā daļa un Hartas 47. panta otrā daļa jāinterpretē tādējādi, ka tie pieļauj valsts tiesisko regulējumu, atbilstoši kuram tiesa, izvērtējot kasācijas sūdzību, pēdējā instancē izskata lietu – kurā šai tiesai ir atbildētājas statuss – par valsts atbildību, kas izriet no apgalvota Savienības tiesību pārkāpuma, kurš pieļauts minētās tiesas taisīta sprieduma dēļ, ja vien valsts tiesiskais regulējums un lietas izskatīšanai veiktie pasākumi ļauj kliedēt jebkādas pamatotas tiesību subjektu šaubas par attiecīgās tiesas neatkarību un objektivitāti.

[Paraksti]